

“Retfærdighed og skyld”

ved sognepræst Finn Ryneld

“Drabet” hedder en dansk film, der for nogle år siden blev spillet i landets biografer. Inspireret af sin tidligere gymnasielærer, som efterfølgende er blevet hendes elsker, engagerer en ung kvinde sig i en aktionsgruppe, der ser det som sit mål at bekæmpe krig og undertrykkelse i den tredje verden. I den forbindelse øver gruppen hærværk mod en dansk våbenfabrik. Hærværket forløber planmæssigt, men da kvinden og de to øvrige aktører skal til at forlade gerningsstedet i en varevogn dukker en politipatrulje op, og en betjent forsøger at afspærre dem flugtvejen. Kvinden, der fører vognen beslutter derfor helt bevidst at køre ham ned. “Jeg ønskede at slå ham ihjel”, siger hun senere - og det gør hun.

Aktionsgruppen bliver hurtigt pågrebet, og gymnasielæreren involveres. Han forsvarer imidlertid både overfor politiet og i et TV-klip drabet på betjenten. Der er tale om en krig, siger han, hvor betjenten blot var ét af ofrene. De våben, den hærværksramte fabrik producerer og sælger, dræber tusindvis af mennesker i andre lande. Handlingen kan således efter hans mening retfærdiggøres med, at mange liv bliver sparet ved den enes død. Han opfordrer derfor også de tre unge gerningsmænd til at nægte at udtale sig om, hvem der førte drabsbilen. Hvis de holder tæt, vil det være svært at dømme dem for andet end hærværk.

Men anbragt i isolationsfængsel og ladet alene med sine tanker nedbrydes den unge kvinde mere og mere, som tiden går. Det står efterhånden klart for hende, at hun - og hun alene - er personlig ansvarlig for drabet. At det er hendes skyld. En skyld hun aldrig kan komme fri af, men som hun ikke kan leve med. Og da hun på TV ser billeder fra begravelsen og den knuste ægtefælle med parrets lille søn, bryder hun sammen og forsøger at tage sit eget liv. Kvinden bliver imidlertid reddet. Og efter en natlig samtale med fængselspræsten beslutter hun sig for at tilstå drabet. Men kæresten, gymnasielæreren, får hende talt fra det i sidste øjeblik. Han deler ikke hendes anfægtelser men finder det direkte tåbeligt at give op og gå frivilligt i fængsel, når det kan undgås. Gruppen bliver da også frikendt for drabet på grund af manglende beviser, og straffen for hærværket er afsonet under varetægtsfængslingen. De forlader således alle tre retssalen som frie mennesker. Og hér kunne historien så være endt som endnu et eksempel på denne verdens uretfærdigheder og moralske dekadence.

Men det gør den ikke. For, skønt de er frikendte af domstolen, er de ikke frie i egentlig forstand. Heller ikke gymnasielæreren. Det går langsomt op ham, da han gentagne gange opsøges af den dræbte betjents fortvivlede ægtefælle, der ønsker vished om, hvem der slog hendes mand ihjel. Og da hun til sidst begår selvmord, indser han, at man ikke kan flygte fra sin skyld. Det går op for ham, at det var forkert at tale kæresten fra at tilstå. Og han forsøger at overtale hende til at melde sig til politiet og vedgå sin forbrydelse. Men uden held. Tidspunktet er forpasset og rollerne er byttet om. Nu er det ham, der har brug for at få sonet sin skyld. Han opsøger derfor forældrene til politibetjentens kone. Dog kun for at blive afvist. De kan ikke tilgive.

En rystende og uhyggelig, men desværre ikke helt usandsynlig historie, må man mene med

sagen om Blekingegadebanden i erindring. Vi har da heller ikke svært ved at placere vores sympati. De stakkels forældre til den dræbte betjent og til hans kone samt parrets søn har al vor medfølelse. Vi har let ved at forstå, at de intet har til overs for gerningsmændene eller for ham, der har medvirket til, at den skyldige gik fri. Heller ikke vi kunne have tilgivet ham. For sådan er det - og sådan må det være - i vores verden. At "med lov må land bygges", og de skyldige må tage deres straf. Der må være balance i tingene, og en vis retfærdighed herske. Et samfund må reguleres af love, der beskytter den enkelte borger mod overgreb og sikrer en passende balance mellem forbrydelse og straf. Ellers ender det med den stærkes ret og selvtægt.

Men dermed er alt ikke sagt. Det ved vi jo godt. At blive frikendt for domstolen på grund af manglende beviser er ikke det samme som at være uskyldig. Og skyldfrihed i forhold til samfundets love er heller ikke det samme som at være uden skyld i forhold til andre mennesker. Ligeledes kan nok så mange domsafsigelser hverken fjerne skyld eller skænke tilgivelse. Spørgsmålet om tilgivelse er alene et forhold mellem den forurettede og den, der har forbrudt sig. Og tilgivelse kan aldrig kræves men må modtages som en ufortjent gave. Til gengæld kan og må den altid skænkes på trods af skylden. Tilgivelse gør hverken det skete usket eller fjerner skylden, men den genopretter forholdet på trods af det.

Og når det gælder forholdet imellem mennesker forstået som et forhold, der også angår Gud, kan vi da heller ikke længere nøjes med at indtage den forurettedes plads. Vi er også altid selv på anklagebænken. Det kan meget vel tænkes, at vi er lovydige borgere, der ønsker et retfærdigt samfund. Det kan tilmed forholde sig sådan, at vi bestræber os på at møde andre med respekt, forståelse og omsorg. Og det er naturligvis al ære værd. Men vurderet ud fra Guds lov - kærlighedens lov - dér er vi alle skyldige og kan kun håbe på barmhjertighed og tilgivelse. "For Guds åsyn findes ingen retfærdig - ikke én", som Paulus siger det. Også vi forråder dagligt kærligheden til andre mennesker.

Kun ved at erkende vor egen utilstrækkelighed og svaghed, når det gælder kærligheden til vore medmennesker, forstår vi til fulde, at vi skylder at tilgive, fordi vi selv har al mulig brug for at blive tilgivet. Det er bare lige det, vi ikke kan. Når det gælder os selv, har vi ikke svært ved at finde undskyldninger for vore handlinger, sådan som gymnasielæreren i filmen gjorde det til at begynde med. Vi kan derfor også sagtens se det rimelige i, at andre bærer over med og tilgiver os den ene gang efter den anden. Det ligger i reglen lidt tungere med selv at tilgive. Men Vorherre gør det klart for os, at hvis vi udelukkende pukker på vor ret i forhold til andre mennesker, så skaber vi tilværelsen om til et helvede for hinanden.

Gik det efter fortjeneste, var vi således fortabte. Fortabte og ladet alene med vor skyld, som gymnasielæreren i filmen endte med at være det. Men i forhold til Gud går det os heldigvis ikke som vi fortjener. Hans gengæld er ikke fortabelse men syndernes forladelse. I dåbens ord har vi løftet om hans kærlighed og tilgivelse hver gang vi fejler. I tillid til de ord kan vi da trygt give os i kast med livet i håbet om, at Vorherre selv vil fuldføre sin gode gerning i os og dag for dag gøre den indbyrdes kærlighed levende og lade den vokse iblandt os. Og hvor det mislykkes, da minde os om, at han er den, som er kommet til verden for at opsøge og frelse de fortabte.